

EBH-bladet

Nyhetsbrev för oss som jobbar med EBH

Nr 2 • 2019

Sanering inför bostadsbebyggelse på Skytt mossen i Vetlanda.

Centralt i Vetlanda ligger Skytt mossen där det bedrevs torvtäkt under första delen av 1900-talet. Under 1940–1950-talet började man fylla dessa uppbrutna torvschakter med sopor. Det var allt från hushållsavfall till industriavfall och överskottsmassor från olika ställen. I närområdet byggdes samtidigt ett äldreboende, en skola, villor och lägenhetsbebyggelse samt tennisbanor och tennishallar på och omkring den gamla deponin. Större delen av deponiområdet kom under årens lopp att succesivt utvecklas till ett grönområde.

Inför om- och tillbyggnad av ett äldreboende och en förskola samt det stora behovet av att uppföra fler lägenheter i centrala Vetlanda, så började kommunen att arbetat fram en ny detaljplan för området som antogs 2017. Detaljplanen innebar möjlighet att skapa byggrätter för bostadsbebyggelse, äldreboende och förskola inom delar av det tidigare deponiområdet.

En förutsättning för att kunna bygga på Skytt mossen är att området först måste saneras från konstaterade föroreningar. Tidigare undersökningar har visat på stor variation av föroreningar där naturvårdsverket generella riktvärden för både känslig mark (KM) och mindre känslig mark (MKM) överskreds på olika delar inom området. För exploateringen (bostäder, skola, parkmark/lektytor) gäller riktvärdena för KM vilket gjorde att större delen av området måste saneras innan exploatering.

Kommunen såg att saneringen av det gamla deponiområdet och återfyllnad med bärande massor skulle bli så kostsam att man inte skulle få ihop exploateringskalkylen och man började undersöka möjligheten att få delfinansiering till saneringen genom statliga bidrag.

I maj 2017 fick kommunen kunskap om att bidrag för sanering inför bostadsbebyggelse kunde sökas även om kommunen varit verksamhetsutövare. Man menade att kunskapen om att deponerat avfall skulle medföra problem i framtiden inte fanns vid den tidpunkt då deponin anlades och att deponin hade lagts ner för 1969 dvs. före miljöskyddslagens tillkomst. Omgående startade då arbetet med att ansöka om bidrag från Naturvårdsverket.

Kommunens kunskap om deponin var god då undersökningar skett vid ett flertal tillfällen mellan 2006 och 2018 för att undersöka föroreningssituationen. Undersökningar av marken hade bland annat visat på höga halter av metaller, PAH och alifater men föroreningssituationen var komplicerad då kvarvarande torv, rena deponimassor och starkt förorenade massor var spridda och blandade om vart annat över hela deponiområdet.

Området Skytt mossen i Vetlanda före saneringen.
Foto: Peter Ferenzy.

Saneringen och omhändertagande av förorenade massor beräknades att kosta drygt 30 miljoner kronor och återfyllnad med rena massor beräknades kosta drygt 11 miljoner kronor alltså en total kostnad på dryga 40 miljoner kronor för att

få marken sanerad och återställd. I ansökan ingick inte grundberedning för kommande byggnation och borttagande av rena torvmassor. Denna del av projektet beräknades till 7,5 miljoner kronor. Alltså en total projektkostnad på 47,5 miljoner kronor. Bidragsbeloppet som söktes för sanering och återställning hamnade på 29,5 miljoner kronor.

I slutet av juni 2017 skickades ansökan med tillhörande bilagor in via Länsstyrelsen i Jönköpings län. Växande skog på området avverkades och upphandling av maskin- och transportentreprenörer genomfördes så att saneringen kunde starta till hösten så fort ett beslut om bidrag kom. Men beslutet dröjde då kompletteringar av ansökan krävdes enligt Naturvårdsverket. En riskvärdering för föroreningsläget utanför exploateringsområdet krävdes med tillhörande kompletterande markundersökningar. Kompletteringsrundorna blev många, vilket upplevdes som frustrerande. I augusti 2018 skickades den sista kompletteringen in och i september 2018 kom så det positiva beslutet om att bidrag beviljats.

Saneringen

En månad efter beslut om bidrag kunde så saneringen starta. Saneringen har löpt på helt enligt plan och arbetet med sanering och återställning var klar i september 2019.

*Bild från pågående sanering vintern 2018–2019.
Foto: Peter Ferenzy.*

Drygt 67 000 ton förorenade massor har omhändertagits (deponi) och 7 000 ton ren torv har omhändertagits i egen regi (vidareutnyttjats). Återfyllnad har skett med cirka 120 000 ton rena massor.

Andelen förorenade massor har varit större än vad de förberedande undersökningarna visade främst på grund av att den närliggande torven var kontaminerad av föroreningar i högre grad än vad undersökningarna visade. Saneringskostnaderna har därför fördyrats med cirka 4 miljoner kronor. Denna fördyring har kompenseras med ett utökat bidrag från Naturvårdsverket. Den totala kostnadskalkylen för hela projektet och volymerna på schaktmassorna har dock inte blivit större.

Kunskapsåterföring

Kunskapsåterföringen i ett sådant här projekt är väldigt viktigt, inte minst för framtida saneringar. Nu när saneringen är klar kan vi konstatera att vi lärt oss en hel del. Ansökningsprocessen upplevdes som allt för detaljerad, dels för att vi redan hade god kunskap inom kommunen om deponin (föroreningar och utbredning) men ändå behövde komplettera med utökade provtagningar. Men även för att föroreningsituationen var så komplicerad med rena och förorenade massor om vart annat, så det hjälpte inte med fler provtagningar för att få bättre kunskap om föroreningsituationen än vad vi redan hade. Den ursprungliga kalkylen på totalkostnader och volymer och den omarbetade kalkylen som tog ett drygt år att komplettera, var i stort sett identiska.

Den löpande dialogen med länsstyrelsens tjänstemän under ansökningsprocessen och saneringsarbetet har fungerat på ett mycket bra sätt, men från Naturvårdsverket sida hade en bättre och rådgivande dialog varit önskvärd.

Saneringsarbetet har löpt på väldigt bra. I Vetlanda kommun har vi en organisation med utförande i egen regi, inom Tekniska kontoret tillsammans med inhyrda lokala entreprenörer, och i samarbete med vårt kommunala bolag, Njudung Energi, som bland annat driver en klass 1 deponi och som har en gedigen kompetens från tidigare saneringsprojekt så har vi lyckats väldigt bra.

Miljö- och byggnämnden i Vetlanda kommun har varit tillsynsmyndighet i saneringsprojektet och har stöttat projektet under hela undersöknings, bidrags- och saneringsprocessen. Detta har inneburit att myndighetsinsatserna under själva saneringsprocessen har varit få och av mindre allvarlig karaktär.

De ökade kostnaderna för själva saneringen berodde främst på att föroreningarna från deponin spridits i intilliggande torv men också att

tidigare byggnationer inom området inte har sanerats före anläggning av ledningar, gator och byggnader, vilket tog extra tid och resurser i anspråk. Att inte sanering av dessa delar skett beror troligen på att de deponerade massorna förmultnat i så hög grad så att det för en oinvigd inte kunde ses som avfall.

**Pär-Olof Högstedt, mark- och exploateringschef,
Vetlanda kommun**